

עלוך שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיהם

פְּרִשֶׁת עֵקֶב

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

אָמוֹן שְׂאֵדָם דָּשׁ בַּעֲקֵבָיו

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמְשֻׁפָּטִים הָאֵלֶּה" (ו' יב)
"אם המצות הקלות ש'אדם דש בעקביו' תשמעו" (רש"י).

במדבר פליאה על הפסוק שלפנינו הובא פסוק מתהלים (מכו ו'): "הלוך ילך ויבכה נשא מטה הרע בא יבוא ברגה נשא אֶלְמִתָּיו", ויש להבין את הקשר בין הפסוקים.

באר האוהב ישראל מאפסא: הפולחן במצוות קלות ש'אדם דש בעקביו', כמצות עניית אָמוֹן שאותה יכולים אנו לקיים פעמים רבות ביום וילא מאמץ, כש'אדם דש בעקביו' ילך ויבכה נשא מטה הרע בא יבוא ברגה נשא אֶלְמִתָּיו - על ש'אדם דש בעקביו' ילך ויבכה נשא מטה הרע בא יבוא ברגה נשא אֶלְמִתָּיו - על ש'אדם דש בעקביו' ילך ויבכה נשא מטה הרע בא יבוא ברגה נשא אֶלְמִתָּיו - על ש'אדם דש בעקביו' ילך ויבכה נשא מטה הרע בא יבוא ברגה נשא אֶלְמִתָּיו.

אולם לעומת מי ש'נשא מטה הרע' בקב שהוא מודר לחזר אחר מצות עניית אָמוֹן שהיא בבחינת 'רע' קטן המצמיח ש'כר עד אין שעה, אזי 'בא יבוא ברגה' - לגן עדן, כשהוא 'נשא אֶלְמִתָּיו' - אֶלְמִתָּיו רבות ש'אדם דש בעקביו' ילך ויבכה נשא מטה הרע בא יבוא ברגה נשא אֶלְמִתָּיו.

יש לצון כי במלה 'עקב' נרמזה עניית אָמוֹן, שכן 'עקב' ראשי תבות: ענה (אָמוֹן על) ק' בְּרִכּוּת.

שלא תהיה תפלתך עקורה לפני המקום

"ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה ובהמתה" (ו' יד) "ועקרה" - שלא תהא תפלתך עקורה לפני המקום" (בכורות מד ב).

באר רבי משה פולק אב"ד באנהרט: במסכת תענית (כד ב) מספרת הגמרא כי איפרא הורמיו אמו של שבור מלאך עצה לו להפגע מלהלחם עם היהודים, פיון שהקדוש ברוך הוא נעתר לכל בקשותיהם. ויש לומר כי לקב רמז הכתוב שלפנינו: מפני מה 'ברוך תהיה מכל העמים', משום 'לא יהיה בך עקר ועקרה', וכפי שפרשה הגמרא (בכורות מד ב) שתפלתיה יתקבלו לרצון לפני המקום.

וידבר משה'

תפלה קדם הצרה עושה הכל

"לא יהיה בך עקר ועקרה ובהמתה; וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך" (ו' יד-טו)

את פשר סמיכות המקראות דרש רבי שלמה בונקר אב"ד פינקשטוב:

ידועים הם דברי המדרש (ויק"ר י ה) כי 'תפלה עושה מחצה', והנה יש לומר, כי כלל זה תקוף דוקא כש'אדם מתפלל לאחר ש'קבר פקדה אותו הצרה, אף המתפלל קדם ש'תבוא עליו הצרה, לגבי 'תפלה עושה הכל', ויכולה היא לפעל שלא תבא עליו הצרה כלל.

ענין זה נרמז בפסוקים אלו:

אימתי יקיים בך: "לא יהיה בך עקר ועקרה" - פדרשת חז"ל (בכורות מד ב) שלא תהא תפלתך עקורה, אלא "והסיר ה' מן מקד כל חלי" - תפלתך תתקבל במלואה ויסור מן החלי לגמרי? כאשר תתעורר להתפלל על כך בעוד "לא ישימם בך".

'קהל שלמה'

חיות הנשמה - בכח הברכה

"כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" (ח א)

הלחם הוא מזון הגוף. אם כן מהו מזונה של הנשמה?

אמר רבנו האר"י הקדוש: כל הנבראים מתקיימים עד עצם היום הזה בכח מאמר ה' שנאמר בשעת הבריאה. בשעה ש'אדם מ'ש'אל מברך על המאכל ומזכיר את מלכות ה' בברכתו [מלך העולם], מעורר הוא בכך את אותו דבור אלקי של שעת הבריאה, והוא המשמש כמזון לנשמה.

לכך רמז התנבש שלפנינו: "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם" - הנשמה שהיא המתיה את האדם אינה נזונה מן הלחם, "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" - חיותה היא בכח הדבור האלקי המתעורר בברכה הנאמרת קדם אכילתו.

למנוי תורה'

'ונתתי מטר ארצכם בזכות אמון'

"ונתתי מטר ארצכם בעתו" (יא יד)

במסכת תענית (ח א) קבע רבי אמי כי "אין גשמים יורדו - אלא בשביל בעלי אמונה". נתן ללמד לכך רמז מהכתוב שלפנינו, שכן ראשי תבות: "ונתתי מטר ארצכם" הם 'אמון'.

'ספרקאות לתורה' עמ' כג

'אמון' מכניעה את האויבים

"ונתתם ה' אלהיך לפניך והמם מהומה גדלה עד השמדם" (זכג)

על הפסוק (שופטים ה א): "בפרע פרועות ב'ש'אל בהתנגד עם ברכו ה' הובא ב'תנא דבי אלהי' (רבא יא): "על יד מי נפרע להם הקדוש ברוך הוא ל'ש'אל מן העכו"ם? על יד בני אדם שמשפיעים ומעריבים לבית הכנסת ולבית המדרש ועונים אמו ומברכים את הקדוש ברוך הוא באמון".

רמז לדברי תנא דבי אלהי נובל לדרש מהכתוב שלפנינו: "ונתתם ה' אלקיך לפניך", בזכות "והמם" - בגימטריה 'אמון'.

'ברכת אברהם'

'וברכת' - אף לאחר שאכלת ושבעת

"ואכלת ושבעת וברכת" (ח)

בגמרא (בכורות כא א) דרשו מפסוק זה שחיוב הברכה לאחר האכילה הוא מאדוריתא, ואלו חיוב הברכה שלפני האכילה הוא רק מדרבנן. ואת לפה?

תרג' הצד"ק רבי חיים עזרא ברזל:

מדרכו של עולם שבשעת רעב ומחסור קל לו לאדם להתקרב לבוראו ולהכיר בגדולתו, יותר מאשר במצב של שבע. לפיכך

הצרכה התורה לצוות בפרוש דוקא על הברכה שלאחר האכילה, שאז נמצא האדם נמצב של שבע ומתקשה להודות לאלקיו מעצמו.

'אוצרות הברכה' עמ' מזכ

ברכות השחר בלשון הוה

"וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל" (ח יח)

רגיל היה ראש הישיבה רבי אלעזר מנחם מן שף לומר:

כדי שנקיים זכירה זו, תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה לברך את ברכות השחר מדי בקר בלשון הוה: 'מתיר אסורים' 'זוקף כפופים' כדי שזכור כי אף ברגע זה ממשי ה' הוא הנותן לנו כח לעשות חיל.

'אהל משה'

קמעה ה' אלקיך דורש מעמך

"ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה" (י יב)

במסכת מנחות (מג ב) הובאה דרשתו של רבי מאיר: "חב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך', ופרש רש"י (ראה תוספות שם): "אל תקרי 'מה' אלא 'מאה'".

דרש רבי שמעון סופר רבה של קראקא:

אמירת מאה ברכות בכל יום, מתדירה בלב האדם את ההפכה בחסד ה' ובנפלאותיו. ככל ש'מעמיקה הפכה זו בלב האדם, כך גדל רגש הכרת הטוב שיש בלבו כלפי הקדוש ברוך הוא, ומתוך כך לא יכבד עליו על התורה והמצוות. שהרי מבין הוא כי חובתו כלפי בוראו גדולה עשרת מונים מהמצוות שהוא מקיים.

זהו שרמזו חכמים בדרשתם: "אל תקרי מה, אלא מאה" - על יד קיים מאה ברכות, תבין כי 'מה (דבר קטן) ה' אלקיך שאל מעמך' - הנדרש ממך כלפי שמיא קטן הוא ביחס לחובותיך.

'מכתב סופר'

תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה

"ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם" (יא יא)

וברש"י: "עבודה שהיא בלב - זו היא תפלה".

במסכת ברכות (יד ב) אמרו חכמים: "כל הקורא קריאת שמע בלא תפלין - כאלו מעיד עדות שקר בעצמו", שהרי בפרשת קריאת שמע הצטוונו על התפלין, ככתוב (פס יח): "ויהי לטוטפת בין עיניכם".

על פי דברי הגמרא הוסיף רבנו אליעזר אזכרי: אף הקורא קריאת שמע ומתפלל בלא כוונת הלב, הרי הוא כמעיד עדות שקר בעצמו, שהרי כדברי רש"י אף על כוונת הלב הצטוונו בפרשת קריאת שמע.

'ספר תרד"ס' פרק טו אות כח

מעשה באחד מתלמידיו של האדמו"ר רבי בונים מפשיסחא שהתלונן לפני רבו כי מתוך שמתאמץ הוא לכונן בתפלתו, בא הוא לידי כאב ראש.

"יכי מה לו לראש אצל התפלה", הפטיר הרבי כלפיו על אתר, "הלא תפלה הנה עבודה שבלב"...

'אמרות חכמה'

כתב רבי יהודה גיספאן מחכמי תימן לפני כמאתים שנה:

"ישמע חכם ויוסף לקח, להיות זריז ונשפר לענות אמו כתקנה. שפמעט היא מהמצוות ש'אדם דש בעקביו. אשר בעוונותינו הרבים פביכול נשתפחה תורה זו מ'ש'אל, אשר היא קטנת הפמות ורבת האיכות, אשר עליה אמר הכתוב: 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים'. אל תקרי אמונים אלא אמונים. מה טוב חלקו ומה נעים גורלו של מי ש'נזהר בה, כי הוא מוריד שפע לעולם כלו".

'מנחת יהודה' ג'ש'א

אמן. מלוא הכף זכיות.

והיה עקב

תשמעו" (ז יב)

"חס המלות הקלות

ש'אדם דש בעקביו

תשמעו" (רש"י).

